

Hægsti oljuskatturin verður 57%

Føroysku skattamyndugleikarnir hava gjørt eina serføroyska serskattaskipan fyri oljufeløg, sum fara at leita eftir og framleiða kolvetni á føroyska landgrunninum. Serskatturin er í trimum stigum. Finna oljufeløg stórar oljukeldur, sum geva nógv av sær, er hægsti skatturin, ið tey skulu rinda landskassanum 57,1%

JAN MÜLLER

Eftir drúgva føðing kom uppskotið til broyting í kolvetnisskattalógini um serskatt loksins á tingborð. Hetta hendi friggjadagin, eftir at málið, sum er tað seinasta í røðini av fleiri kolvetnislógaruppskotum, hevur verið til hoyring hjá flokkunum og í landstýrinum.

Serskatturin er triðja og seinasta liðið í skattling av oljufeløgum, sum vilja leita eftir og framleiða kolvetni á føroyska landgrunninum. Undan honum hevur lógtingið longu samtykt ein partafelagsskatt uppá 27% og eitt framleiðslugjald (royalty) uppá 2%.

Serskatturin er í trimum ymsum stigum. Hann er av RRT-slagnum. (Resource Rent Tax), sum verður roknaður av nettoppeningastreyminum aftaná, at oljufelagið hevur fingið eitt ávíst innanavkast av íløgu síni. Um ein oljuleið ikki gevur nakað serligt av vinningi av sær, verður serskattur ikki roknaður. Tó er serskatturin stigvaksandi, soleiðis at um felagið fær eitt enn hægri innanavkast, so fer stigið fyri serskatt upp. Soleiðis verður miðað ímóti bert at skatta tilfeingisrentuna. (Tilfeingisrenta er vinningur omanfyri kostnaðin av framleiðslufaktorunum, t.d. lønir, vanlig renta osfr.

Í viðmerkingunum til uppskotið stendur, at serskatturin miðar móti at leggja hægri inntøkuskatt á inntøku, ið stavar frá kolvetnisverkætlanum, ið kasta serliga nógv av sær, og sum sostatt kunnu sigast at hava serliga høga tilfeingisrentu. Tann serliga inntøkan, sum kemur undir hægri inntøkuskattin, skal sostatt gerast upp fyri hvørja oljuleið sær, tað, ið ofta verður nevnt „inngirðing“ (ringfencing).

Marknaðurin kann bera trý sløg

Í sambandi við 1. útbjóðingarumfar verður meitt, at marknaðurin kann bera eina skipan við teimum trimum sløgnum av avgjøldum og skattum, sum nú eru í gildi ella skotin upp: Einum lágum framleiðslugjaldi upp á 2% av bruttovirðinum, vanligum kolvetnisinntøkuskatti upp á 27% og einum ávísum eyka inntøkuskatti av kolvetnisframleiðslu í førum, har úrtøkan, máld eftir innanavkastinum, er serliga høg. Ein landskassapartur omanvert við helvtina av vinninginum av eini rimiliga lønandi oljuleið verður hildin hóskandi.

Skatturin av seinastu krónuni, markskatturin, av hes-

um trimum skattum/avgjøldum tilsamans, roknaður netto, t.e. at framleiðslugjald er loyvdur frádráttur í teimum báðum inntøkuskattunum, og at annar inntøkuskatturin, vanligi kolvetnisinntøkuskatturin, er loyvdur frádráttur í hinum inntøkuskattinum, serskattinum, fer eftir hesum uppskoti ikki upp um 57,1%.

Í viðmerkingunum í uppskotinum til Kolvetnisskattalógina er nevnt, at ymisk skattlig viðurskifti í verandi skattalóggávu eiga at broytast, eins og sagt varð, at støða skal takast til, hvussu spurningurin viðvíkjandi avtøkukostnaði skal loysast skattliga.

Viðvíkjandi avtøkukostnaði heldur landstýrið framvegis, at tað ikki er bráðneyðugt við slíkum reglum, hóast hesi viðurskifti kortini eiga at fáast í rættlag í góðari við, áðrenn avtøka kann gerast veruleiki. Landstýrið umhugar henda spurning og heldur framvegis, at ein loysn kundi verið, at tað í slíkum føri verður loyvt at regulera sjálvuppgávuna í til dømis 4 ár undan árinum, tá hildið verður uppát, soleiðis at møguleiki verður at afturføra avtøkukostnaðin (carry back).

Serskattur í trimum stigum

Sum nevnt, miðar serskatturin ímóti at skatta inntøkuna av kolvetnisætlanum fyri hvørja oljuleið sær, ið kasta serliga nógv av sær, og sum sostatt kunnu sigast at hava eina serliga høga tilfeingisrentu.

Skotið verður upp, at serskatturin skal vera stigvaksandi í trimum stigum soleiðis, at um ein kolvetnisleið hevur eitt innanavkast hægri enn 20% aftaná útrokning av vanligum kolvetnisinntøkuskatti, verður serskatturin ásettur til 10%. Kastar ein kolvetnisleið av sær meira enn ávikavíst 25% ella 30% aftaná útrokning av vanligum kolvetnisinntøkuskatti, verður serskatturin ásettur til ávikavíst 25% ella 40%.

Uppgerðin av skattskyldugu serinntøkuni verður at kalla gjørd sum ein nettoppeningastreymsuppgæð fyri hvørja oljuleið sær, sum merkir, at útreiðslurnar kunnu dragast frá tað árið, tær eru hildnar. Vanliga kostnaðarhugtakið í skattalóggávuni verður varðveitt, meðan útreiðslur til íløgur – sum vanliga skulu aktivtverast og avskrivast yvir eitt ávíst áramál – sum meginregla kunnu útreiðsluførast, tá tær eru hildnar.

Tað ástøðiliga upprunaðstøðið fyri serskattin er, at tann skattskyldugi ikki skal rinda henda eyka inntøkuskatt, fyrr enn hann hevur fingið eitt ávíst innanavkast av tí einstøku oljuleiðini. Tað merkir, at tann negativi gjaldsstreymurin tey fyrstu árinu (leiðing og íløgur í framleiðsluútgørd o.a.) skal kunna verða afturgjaldin við ávísari minsturentu, áðrenn skattlagt verður. Ikki fyrr enn innanrentan av tí einstøku oljuleiðini kemur upp um eina ávísu minsturentu, eina "gátt" ("threshold"), verður serskatturin álagdur.

Minstarentan, ella "gáttin", verður sett í samsvari við, hvat serkønir meta, at oljufeløg undir dagsins viðurskiftum krevja sum minstamat av avkasti, um farast skal undir leiðing eftir kolvetnum á einum øki sum tí føroyska undan 1. útbjóðingarumfari. Her verður umframt marknaðarrentuna fyri lán (ið eisini avspeglar tann væntaða prísvøksturin (inflationína)) eisini lagdur dentur á m.a. leitingarvæðan, tað er óvissuna um, hvørt olja í lønandi nøgdum finst í økinum, men eisini á kostnaðin av at framleiða olju ella gass á djúpum vatni í einum harðbalmnum veðurlag. Tann niðasta "gáttin" verður í ljósinum av oman fyri nevndu umstøðum sett svarandi til eina innanrentu upp á 20%, eftir at vanligur kolvetnisinntøkuskattur er galdin.

Síðan verður skattastigið hækkað í teimum umførum, so hvørt ein oljuleið roynist meira lønandi, nevniliga tá ið farið verður um eina "gátt", svarandi til eitt innanavkast upp á ávikavíst 25% og 30%.

Í verki verða útreiðslurnar drignar frá tað árið, tær verða hildnar. Loyvt er ikki at draga frá rentuútreiðslur, men afturímóti verður gjørt eitt ískoyti ("compounding"), svarandi til meira enn vanliga marknaðarrentu, sum tísikil vígar upp ímóti bæði rentuútreiðslum og einum vanligum avkasti.

Nevnda ískoyti ("compounding") verður gjørt fyri eina kolvetnisleið, um so er, at skattskylduga inntøkan

fyri árið visir hall, aftaná at hall og ískoyti ("compounding") frá árum frammanundan eru íroknað. Við øðrum orðum verður ískoyti ("compounding") gjørt, um so er, at nettoppeningastreymurin hjá tí skattskylduga ("compoundings" íroknað) enn ikki er vorðin positivur.

Tá tann soleiðis uppgjørða skattskylduga serinntøkan er vorðin positiv, verður hon skattað í trimum stigum, sum longu vist á.

F r a m l e i ð s l u g j ø l d (royalty) og skattur av vanligari kolvetnisinntøku, sum eru galdin, og sum viðvíkur tí partinum av skattskyldugu inntøkuni, ið stavar frá ávísu oljuleiðini, kann dragast frá í uppgærðini av tí inntøku, ið kemur undir serskatt.

Hægsti skattur 57,1%

Tá galdið framleiðslugjald (2%) og vanligur kolvetnisinntøkuskattur (27%) eru drigin frá í útrokningini av serskattinum, verður markskatturin 35,6%, um serskattur á 1. stigi skal gjaldast. Skal serskattur gjaldast bæði á 1. og 2. stigi, verður markskatturin 46,3%, og skal serskattur gjaldast eftir 3. stigi, verður markskatturin 57,1%.

Av tí at grundarlagið undir útrokningini av serskattinum verður uppgjørt fyri hvørja oljuleið sær, er neyðugt at gera bæði inntøkur og útreiðslur upp fyri hvørja oljuleið. Í hesum sambandi verður neyðugt at áseta nærri reglur um, hvussu (inntøkur og) útreiðslur, ið ikki beinleiðis stava frá eini

einstakari oljuleið, kunnu greinast sundur út á tær serstøku oljuleiðimar. Hetta er eisini galdandi fyri goldnan skatt, um so er, at skattskylduga inntøkan stavar frá framleiðslu á fleiri oljuleiðum.

Eitt vandamál, tá ið skattur verður lagdur á inntøku, er, um skatturin í sjálvum sær ávirkar metingarnar hjá feløgnum soleiðis, at tey einans av skattligum ávum fremja atgerðir, sum tey ikki høvdu framt, var skatturin ikki har. Vandi kann sostatt vera fyri, at ein høgur markskattur, saman við møguleikumum fyri at draga útreiðslur frá, tilsamans kunnu eggja oljufeløgum til oyðsl. Hetta fyribrigdið verður ofta umrøtt undir enska heitinum "gold plating" ("forgylling"). Hesin vandi er serliga stórur við tí slagi av skatti, talan er um her, av tí at útreiðslurnar ikki bert kunnu dragast frá í skattaútrokningini sum tær eru, men eftir at teimum er givið eitt ískoyti upp á 20 – 30% árliga, inntil tann skattskyldugi kemur í serskattastøðu. Sambært meting teirra serkønu skal hesin vandin kortini ikki yvirmetast.

Tá ið avgerð skal takast um tær størstu útreiðslurnar, nevniliga tá ið leiðin verður útbýgd, hava oljufeløgini ongarnar møguleikar fyri at vita við vissu, um tey nakrantíð fara at fáa so nógv burtúrur, at tey koma undir serskatt. Hetta talar fyri stórum varsemi við løguútreiðslunum. At "gáttimar" eru settar so høgt, er júst eitt úrslit av hesi óvissu, sum bæði oljufeløg og myndugleikar hava. Eisini skulu leiðbyggjætlanirnar hava góðkenning frá myndugleikumum, sum eisini eiga at hava í huga, hvørjar avleiðingar ymsir útbýggingarmøguleikar hava fyri inntøkurnar hjá tí føroyska samfelagnum, harundir skattainntøkurnar. Seinni, tá ið úrtøkan av eini oljuleið er vorðin so stór, at felagið er farið at gjalda serskatt, verða útreiðslurnar ikki longur fordar fram við ískoyti. Tá kann hinvegin vera freistandi hjá oljufelagnum at fara í holt við nýggjar íløgur á viðkomandi oljuleið, so at nettoppeningastreymurin aftur eina tíð verður negativur, men eisini hesar íløgur krevja góðkenning frá myndugleikumum, ið sjálvsagt eru varnir við at góðkenna tær, um tær ikki siggja út til at vera búskaparlíga forsvarligar.

Uppskotið varð til 1. viðgerð á tingi í gjár.

Hans Pauli Joensen heldur, at kunningartøkni átti at verið ein náttúrligur partur av økinum hjá Náttúruvísindadeildini
Mynd: Jens Kristian Vang

Tørvur á dialogi millum aðalstýri um kunningartøkni

- Skulu vit menna okkum sjálvi við atliti til eitt nú kompetansu innan bæði KT og kolvetni, so er neyðugt við hægri játtanum og størri samstarvi millum eitt nú tey ymsu aðalstýrini sigur Hans Pauli Joensen, leiðari á Náttúruvísindadeildini í Nóatúni

JAN MÜLLER

Ein menningarætlan er gjørd fyri Náttúruvísindadeildina á Fróðskaparsetrinum, sum sigur, hvørji fólk

tørvur er á til at menna virksemi á stovninum í framtíðini. Men sum altið er hetta ein spurningur um játtanir. Í Sosialinum í gjár hoyrdu vit, hvussu Náttúruvísindadeildin roynir at fylgja við á kolvetnisøkinum við stuðuli frá útlendskum oljufeløgum. Nú skjótt verður sett á eina komandi oljuleiðing tosa politikkarnir nógv um negativu avleiðingar á ein slík nýggji vinna kann hava á føroyska samfelagið, og í hesum sambandi verður eisini nevnt, at vit eiga at brúka ressursir til at menn okkum sjálvi eitt nú at útbúgva okkara egnu fólk fyri harvið at fyrbyrgja, at tað í framtíðini bara verða útlendingar, sum manna stovrini í oljuvinnuni, her serstakliga á brúnni. Men oftani er langt millum orð og gerð. Og hetta kunnu tey m.a. sanna á Náttúruvísindadeildini á Fróðskaparsetrinum.

Enn eru t.d. ikki pengar avsettir á fíggjarlógini til vísindafólk við atliti til

kolvetni. Tað má tó koma rættiliga skjótt heldur leiðarin á deildini, Hans Pauli Joensen.

KT náttúrligur partur av arbeiði Setursins

Eitt annað, sum leikar nógv á, er spurningurin, sum so nógv verður tosað um í hesum døgum, nevniliga kunningartøkni. Eisini her er tørvur á pengum, skal hesin parturin mennast innan karmar setursins.

Sjálvur heldur Hans Pauli Joensen, at kunningartøkni átti at verið ein náttúrligur partur av økinum hjá Náttúruvísindadeildini. Og tá tað kemur til játtanir, so røktar verandi játtin ikki til.

-Tað má vera so, at ein ikki altíð er uppá pumpurnar. Heldur má tað vera so, at tað ber til at arbeiða leggur Hans Pauli aftrat.

Játtanin til Fróðskaparsetrið er minkað nógv. Frá 16 mill. kr. fyri 1990 til eftir tað at rapa niður á 9. Í dag er játtanin umleið 12 mill. kr. so tað gongur tann rætta vegin aftur. Myndugleikarnir siggja týðningin í, at vit hava ein slíkan stovn sum Fróðskaparsetrið. Men enn er langt á mál.

Vinnan og gransking

Í øðrum londum verður nógv gjørt burtur úr at knýta vinnuna og granskingarstovnar saman, og hetta er eisini nakað vit í Føroyum eru farin at vísa áhuga. Hans Pauli Joensen heldur, tá tosa verður um vinnurelateraða gransking so er tað eisini náttúrligt hjá Náttúruvísindadeildini at vera við. Útlit er fyri, at Fróðskaparsetrið og her serliga Náttúruvísindadeildin kann fáa ein stórri leiklut á hesum øki frameftir.

Tað visir seg tó, at høgri hond veit ikki, hvat vinstra ger. Við hesum sipar Hans Pauli Joensen m.a. til eina kanningarferð, har fólk frá Vinnumálastýrinum kannaðu KT-tøkni í svenska býnum Karlskrona. Heim afturkominn varð ferðin umrødd í útvarpinum og fleiri ferðir varð Fróðskaparsetrið nevnt í hesum viðfangi - sum ein stovnur, ið náttúrliga eigur at vera við í einum KT-útviklingi.

Hetta undrar leiðaran á Náttúruvísindadeildini ikki stórt, tí hvørki fólk frá Vinnumálastýri ella onnur hava undan ella eftir hesa kanningar ferðina sett seg í samband við Fróðskaparsetrið.

Ov vánaligt samskifti

-Vit føla, at vit áttu at verið meira við sum beinleiðis partnari í slíkum sum KT og ikki minst tá fólk fara til útlandið at gera kanningar. Vinnumálastýrið hevur als ikki sett seg í samband við Setrið, hvørki, áðrenn farið varð til Svøríki ella aftaná. Hetta kann týkjast eitt sindur løgið, tá tað hevur verið sagt, at tað hevur stóran týðning at menna KT í Føroyum og eisini við atliti til vinnuna, og at vit skulu hava eina kunningar- tøknavinnu. KT er jú eisini eitt sera breitt hugtak. Tí kundi verið áhugavert at vita, hvat tey, sum tosa um KT, meina við.

Hans Pauli Joensen heldur, at nettuð Náttúruvísindadeildin átti at verið ein náttúrligur brikkur, tá tosað verður um at menna KT, og eisini við atliti til vinnuna. Hann sóknast tí eftir einum signali, um myndugleikarnir ítøkiliga vilja hava tey við.

Kanna nýggjar útbúgvingar
Náttúruvísindadeildin hevur júst sett ein bólk at kanna, hvussu man kann bjóða eina kunningartøkniútbúgving

sum eitt Open University-tilboð (opið setur). Eitt álit kemur út í februar. Her er talan um fólk, sum kunnu lesa um somu tíð sum tey hava annað arbeiði við síðuna av. Tað er heldur einki dulsmál, at neyðugt verður við nýggjum játtanum, um slíkt skal kunna byggjast upp.

-Vinnan skriggjar eftir KT-fólkum, og hetta æla vit at taka til okkum. Tí undrar tað okkum, at Fróðskaparsetrið ikki hevur fingið ta vitan og informatiónir, sum aðrir almennir stovnar sita inni við og við hesum sipar hann m.a. til umrøddu kanningarferðina hjá Vinnumálastýrinum í svenska KT-høvudsstaðnum og hann leggur aftrat:

Vinnan vælkominn

-Vinnan er so sera vælkominn at hava ein dialog við okkum, soleiðis at vit í felag kunnu gera eitt upplegg til eina útbúgving, sum er optimal fyri ta føroysku vinnuna.

Náttúruvísinddeildin ræður í dag á umleið triðingi av játtanini til Fróðskaparsetrið. Har arbeiða millum 8 og 9 vísindafólk. Hetta er í veruleikanum alt ov lítið, verður hugsað um

tey øki, ið hesi dekkja. Tí verða nógv fólk tikin frá øðrum stovnum at undirvísa, og tað verður sjálvandi mett positivt, tó at tað ikki er nóg mikið.

-Hetta visir bara, hvussu týðningarmikið tað er, at tey ymsu stýrini arbeiða saman og ikki mótarbeiða ella ikki vita av hvørjum øðrum. Eg haldi tað vil vera sunt í framtíðini, um Vinnumálastýrið og Undirvingar- og Mentamálastýrið funnu eitt sindur meira saman. Eg skal ikki siga, at tey ikki finna saman sum nú er. Men tað er umráðandi, at tey tosa nógv saman, tá tað kemur til uppbyggjan av kompetansu í breiðum týðningi bæði innan KT og oljuvinnu.

-Vit hoyra undir UMS, so VMS hevur ikki ábyrgd til at taka Fróðskaparsetrið við. Tó er tað so náttúrligt, at hesi stýrini arbeiða saman, ella í hvussu so er hava ein skilagóðan dialog sigur leiðarin á Náttúruvísindadeildini í Nóatúni við Sosialin.